

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет Педагогічний

Кафедра початкової освіти та освітніх інновацій

СИЛАБУС

ЛІТЕРАТУРНЕ КРАЄЗНАВСТВО

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Початкова освіта»
Спеціальність А3 Початкова освіта
Галузь знань А Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри Протокол
№1 від 26 серпня 2025 року.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Літературне краєзнавство
Викладач (-і)	проф. Білавич Г.В.
Контактний телефон викладача	
Е-mail викладача	ifosuhcvas@gmail.com
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	<u>3</u> кредити ЄКТС, <u>90</u> год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Середа, 17.30, ауд. 704.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<u>Предмет</u> вивчення навчальної дисципліни. «Літературне краєзнавство» як вибіркова дисципліна слугує розширенню знань майбутніх учителів про краєзнавство, зокрема, літературу Прикарпаття, його уснопоетичну скарбницю, пісенну творчість тощо, доповнює знання з історії української літератури, історії педагогіки, увиразнює особливості становлення та розвитку літературного процесу на Прикарпатті. У процесі вивчення дисципліни передбачено екскурс в історію літературного процесу на Прикарпатті. Акцент зроблено на дослідженні творчих здобутків педагогів-письменників. Наголошено на аналізі надбань письменників-викладачів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Розглянуто літературне музейництво краю.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Мета курсу: ознайомити здобувачів вищої освіти з творчістю знакових письменників Прикарпаття, зокрема зі здобутками тих, хто порушував освітньо-виховні проблеми у творах, розширити в майбутніх учителів знання про фольклорну скарбницю рідного краю, формувати навички дослідницько-пошукової роботи в галузі літературного краєзнавства. Основними цілями курсу є: 1) розвивати навички аналізу окремих текстів, збору, фіксування, опрацювання літературно-краєзнавчих матеріалів; 2) розширювати літературну освіту студентів через здобуття знань про літературне Прикарпаття в іменах; 3) утверджувати патріотизм, національну самосвідомість у майбутніх учителів початкової школи; 3) розширювати коло читання здобувачів вищої освіти; 4) підготувати майбутніх педагогів до використання літературного краєзнавства Прикарпаття в освітньому процесі НУШ; 7) розвивати мовленнєву культуру, формувати навички виразного читання, риторичні вміння в здобувачів вищої освіти.	

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання початкової освіти з розумінням відповідальності за свої дії.

Загальні компетентності:

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-4. Здатність працювати в команді, міжособистісної взаємодії.

ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.

ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові компетентності:

СК-1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.

СК-2. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, компетентності: використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, оперувати ними в професійній діяльності.

СК-3. Здатність до інтеграції та реалізації предметних знань як основи змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної. проєктувати та реалізовувати науково-експериментальну діяльність у системі початкової освіти в широких мультидисциплінарних контекстах.

СК-7. Здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.

СК-12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.

СК-13. Здатність до формування у здобувачів початкової освіти інфомедійної грамотності, критичного мислення та умінь аналізувати медійну інформацію.

СК-14. Здатність здійснювати професійну діяльність за умов регіонального освітнього середовища.

Результати навчання.

ПР-01 Організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

ПР-02 Управляти складною професійною діяльністю та проєктами в умовах початкової школи, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих та навчальних контекстах.

ПР-03 Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі.

ПР-04 Спілкуватися із професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній та

письмовій формі, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення усного й писемного мовлення молодших школярів.

ПР-06 Інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми.

ПР-07 Планувати та здійснювати освітній процес з урахуванням вікових, індивідуальних, особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.

ПР-09 Планувати та організовувати освітній процес у початковій школі, позаурочні й позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, із дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи.

ПР-12 Застосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки та інтегрувати зміст різних освітніх галузей в стандартних і нестандартних ситуаціях професійної діяльності в початковій школі, оцінювати результативність їх застосування.

ПР-17 Формувати критичне мислення та інфомедійну грамотність учнів початкових класів.

ПР-18 Використовувати особливості регіонального освітнього середовища для ефективного навчання і виховання учнів початкової школи.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	10/2

семінарські заняття / практичні / лабораторні		12/8	
самостійна робота		60	
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
3	Початкова освіта	2	Вибірковий
Тематика навчальної дисципліни			
Тема		кількість год.	
		лекції	заняття сам. роб.
Тема 1. Вступ. Мета і завдання курсу. Шкільне краєзнавство. Літературне краєзнавство як складник шкільного краєзнавства та навчальна дисципліна. З історії літературного краєзнавства Прикарпаття. Творча спадщина вченого В. Полека,		2	2 10
Тема 2. Літературний процес Прикарпаття крізь історико- педагогічний вимір. Персоналії письменників-педагогів рідного краю. Освітньо-вихована проблематика творів письменників Прикарпаття.		2	4 6
Тема 3. Усна народна творчість Прикарпаття. Діалектне багатство краю. Пісенна творчість прикарпатських письменників. Фольклорно-літературний гурток як форма і засіб шкільного краєзнавства в закладах освіти.		2	2 10
Тема 4. Дитячі письменники Прикарпаття. Письменники – викладачі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.		2	4 10
Тема 5. Літературне краєзнавство Прикарпаття у вимірі музейної педагогіки.		2	4 10
Тема 6. Формування читацької культури майбутніх учителів засобами літератури рідного краю. Збиральницько-пошукова діяльність як джерело поповнення духовної спадщини Прикарпаття.			4 14
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Виконання завдань пізніше встановленого терміну визначаються п. 5 Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf Неприпустимою є невідповідна поведінка під час заняття. За умов дистанційного навчання студенти працюють з увімкненими камерами. Студент може отримати додаткові бали згідно з «Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf. Додаткові бали отримують студенти за участь у науковому гуртку «Мовні екологи», за літературну творчість. Рейтинг успішності студента складається з його активності на лекційних і практичних заняттях, отриманих балів за виконання самостійної роботи, письмових (тестових) та творчих робіт. Ураховується участь студентів у науково-дослідницькій та пошуково-збиральницькій роботі (запис зразків фольклору, створення проєктів «Літературний портрет», «Літературний музей», «Діалектне багатство мого краю», підготовка тез, підготовка наукових статей, підготовка доповідей на науково-практичну конференцію, участь у роботі наукового гуртка тощо) – до 10 заохочувальних балів.
Вимоги до письмових робіт	Студент повинен, окрім теоретичних знань, демонструвати вміння їх практичного застосування, ідеться про навички пошуково-дослідницької роботи. Обов'язковим для отримання допуску до заліку є виконання самостійної роботи в повному обсязі, написання контрольної роботи (20 балів) та відпрацювання практичних занять (10 балів). При виставленні рейтингового підсумкового балу (так званий поточний контроль – 50 балів) ураховується присутність студента на заняттях, його активність під час практичних занять; відсутність чи наявність плагіату під час виконання самостійної роботи, а також результати відпрацювання з пропущених із поважної причини занять. За потреби студент може отримати індивідуальні онлайн консультації через вайбер, зум, телефонічно. Контактні дані для онлайн допомоги та консультування: ifosuhcvas@gmail.com Оцінювання протягом семестру проводиться у формі мікропроєктів, демонстрації та аналізу навичок репрезентації літературної постаті, створення відео- та аудіоматеріалів, мультимедійної презентації, запису краєзнавчого матеріалу тощо). Усі роботи повинні бути виконані самостійно. Індивідуальні завдання, схожі між собою, а також плагіат будуть відхилені.

Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50% запропонованих завдань.
--	---------------------------------------

Підсумковий контроль	Форма контролю – залік. Форма складання - усна, письмова. Контрольна робота – форма підсумкового контролю.
7. Політика навчальної дисципліни	
<u>Письмові роботи:</u> передбачено виконання тестових завдань, а також підготовка наукових тез, виголошення академічної промови <u>Академічна доброчесність</u>: Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату. <u>Відвідування занять:</u> Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття, відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf») Відвідування занять є важливим складником навчання. Очікується, що всі студенти відвідують лекції і практичні заняття курсу. Обов'язкове відпрацювання у формі: усного та письмового опитування, виконання тестів, підготовки творчих проєктів. Студенти повинні виявити достатній рівень теоретичних знань з пропущеної теми, а також показати вміння їх практичного застосування. Відпрацювання пропущених занять відбувається у формі індивідуальної бесіди під час годин, відведених на консультування студентів. Якщо студенти претендують на позитивну оцінку, необхідно виявляти активність і комунікабельність на кожному занятті, бути готовим до імпровізації та творчості. <u>Неформальна освіта:</u> Перезарахування результатів передбачене згідно з «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/02/neformalna_osvita.pdf».	
8. Рекомендована література	
Багрій М.А. Педагогічна ідеї і просвітницька діяльність українських письменників Західної України (кінець XVIII – 30-ті роки XX сторіччя) : монографія / за заг. ред. д.п.н., проф. Г. Біла. Івано-Франківськ : НАІР, 2020. 578 с. Багрій М. Педагогічна спадщина українських письменників-педагогів Західної України (кінець XVIII – 30-ті рр. XX ст.) : посібник. Івано-Франківськ : НАІР, 2020. 180 с. Багрій М., Білавич Г. Наукова, освітня, публіцистична діяльність українських письменників-членів НТШ у Львові (кінець XIX – початок XX ст.). <i>Інноватика у вихованні: зб. наук. пр. Видавництва НАІР</i>. Т. 1. / упоряд. О.Б.Петренко ; ред.кол. Н.М.Коляда, Н.Б.Грицай, Т. С. Ціпан та ін. Рівне : Рівненський національний університет імені Стефана Великого, 2020. Вип. 11. Т. 1. С. 25-36. DOI: https://doi.org/10.35619/iu.v1i11.268 Білавич Г.В., Багрій М.А. Періодизація розвитку літературного процесу в Західній Україні наприкінці XVIII – у 30-х рр. XX ст. в історико-педагогічному контексті. <i>Львівський педагогічний журнал. Серія «Педагогіка»</i>. 2020. 10/42. С. 87–100. DOI: 10.24919/2413-2039.10/42.198799 Білавич Г., Блават О., Дідух І. Постать Василя Стефаника крізь призму української педагогічної біографістики. <i>Гірська школа Українських Карпат</i>. 2021. № 24. С. 37-42. DOI https://doi.org/10.15330/msuc.2021.24.37-41 Білавич Г.В., Багрій М.А., Данилюк Т.П. Підвищення загальнокультурного рівня майбутніх педагогів засобами літератури рідного краю. <i>Гірська школа в умовах реформування системи освіти: компетентнісний вектор</i>. Монографія / За науковою редакцією д.п.н. М.П. Оліяр. Івано-Франківськ, 2018. С. 171-181. Білавич Г., Данилюк Т. Формування читацької культури майбутніх магістрів педагогіки засобами літератури рідного краю. Івано-Франківськ : НАІР, 2020. 160 с.	

Білавич Г., Данилюк Т. Шкільне літературне краєзнавство як актуальна науково-педагогічна проблема сьогодення. *Молодь і ринок*. 2017. №11 (154). С.17-22.

Білавич Г., Довгий О., Пасайлюк Г., Примаченко Н. Шкільне краєзнавство як чинник формування національно-свідомої особистості учня початкової школи. *Молодь і ринок*. 2022. № 6(204). С. 23-29. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.265718>

Білавич Г., Довгий О., Савчук Б., Білавич І. Освітні стежки Василя Стефаника (до 150-річчя з дня народження письменника). *Молодь і ринок*. 2021. №4 (190). С. 6-11. DOI: <https://doi.org/10.24919/2617-0825.4/190.2021>

Білавич Г. В. Літературне краєзнавство Косівщини як чинник формування національно-мовної особистості молодшого школяра. *Гірська школа: стан виклики і перспективи розвитку : монографія / за наук. ред. д. п. н. Оліяр М.П. Івано-Франківськ : НАІР, 2017. С. 160-169.*

Білавич Г., Лисечко Т., Стамбульська Т. Діалектне розмаїття Карпатського краю. Івано-Франківськ: ПП „ТУР-ІНТЕЛЕКТ”, 2014. 114 с.

Васильчук М.М. Літературне краєзнавство (Коломия і Коломийщина. XX століття): Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності „Українська мова та література”. Коломия, 2007. 112 с.

Вітчизняне книговидання для дітей: видані століття тому. URL: <https://chl.kiev.ua/default.aspx?id=7026>

Бібліографічний опис праць В. Полека вміщено у виданні: Володимир Теодорович Полєк (1924-1999) : біобібліографічний покажчик (до 95-річчя від дня народження) / упоряд. О. М. Блинчук ; відп. ред. П. М. Гаврилишин ; наук. ред. О. Б. Гуцуляк. Івано-Франківськ : Місто-НВ, 2019. 72 с. (Серія «Вчені Прикарпатського національного університету»). URL: <http://biography.nbuv.gov.ua/rating/r2019/txt/g5/2024.pdf>

Данилюк Т. Вивчення творчості лауреата Шевченківської премії Івана Малковича на уроках літературного читання. *Роль освіти у сталому розвитку гірського регіону : Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (Івано-Франківськ, 20-22 вересня 2017 року) / відп. ред. М. П. Оліяр. Івано-Франківськ : НАІР, 2017. С. 18-20.*

Данилюк Т. П. Творчість письменниці Ольги Деркачової як чинник виховання духовності школярів. *Матеріали XII міжнародної науково-практичної конференції «Суспільні науки в Україні та світі»*. Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю., 2017. С. 13-17.

Івано-Франківська обласна бібліотека для дітей. URL: <https://biblioteka-if.org.ua/>

Качак Т. Українська література для дітей та юнацтва. Підручник. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/>

Книжкові джерела біобібліографістики Івано-Франківщини у фондах наукової бібліотеки Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника: Матеріали до бібліографії / Авт.-укл. О.Б. Гуцуляк. Автор вступ. Ст. О.Б. Гуцуляк, М.В. Бігусяк; Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника, Наукова бібліотека; Редкол.: М.В. Бігусяк (голова) та ін. Івано-Франківськ, 2007. 44 с.

«Книжкограй» Національної бібліотеки України для дітей. URL: <https://chl.kiev.ua/Default.aspx?id=7237>

Методичні та бібліографічні матеріали, видані Національною бібліотекою України для дітей URL: <https://chl.kiev.ua/Default.aspx?id=3834>

Музей книги Національної бібліотеки України для дітей. URL: <https://chl.kiev.ua/Default.aspx?id=5497>

Музейним колом Прикарпаття. URL: <http://www.museum.if.ua/>

Національна бібліотека України для дітей. URL: <https://chl.kiev.ua/default.aspx?id=5677>

Прокопчук В.С. Шкільне краєзнавство: навчальний посібник / В.С. Прокопчук; наук. ред. П.Т. Тронько; МОН України, Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка. К.; Кам'янець-Подільський: Кондор, 2010. 241 с.

Українська бібліотечна енциклопедія. URL: <https://ube.nlu.org.ua/>

Центральна міська дитяча бібліотека. URL: <https://bibliokid.if.ua/>

Bilavych H., Kondur O., Bahriy M., etc. Reading as a Cultural Practice of Modern Students. *International Journal of Applied Exercise Physiology*. 2020. Vol. 9. Issue 8. P. 131-144.

Bilavych, G., Rozman, I. (2016). Modern fiction as factor of students' reading culture development. *Advanced education*, 6, 101–105.

Bilavych H. V., Fedchyshyn N. O., Rozman I. I., etc. National literature as a means of development the general cultural competence of future specialists: personalistic kontekst. *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*. 2020. Vol. 24. Issue 8. P. 13479-13489.

Українська література 5–9 класи Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/onovlennya-12-2017/na-sajt-ukrayinska-literatura-5-9-z-chervonimdoc-2.pdf>

Модельна навчальна програма «Українська література. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Яценко Т. О., Пахаренко В. І., Слижук О. А., Тригуб І. А.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883). URL:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/Ukrayinska.literatura.7-9-kl.Yatsenko.ta.in.26.07.2023-1.pdf>

Навчальні програми для 1-4 класів. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-1-4-klasiv>

Викладач: **Білавич Г.В.**, професор кафедри початкової освіти та освітніх інновацій